

המקום & Talmud-online.nl

Parashat Ki Tisa כִּי תִשָּׂא 15 Maart 2025 / 15 Adar 5785.
Shemot (Exodus) 30:11-34:35

Deze Parasha volgt op de zonde van het Gouden Kalf. HaShem gebod Mozes om de “Hoofden” van Bnei-Yisrael te tellen ראש בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל (Rosh Bnei Yisraël), door een halve Sjekel te geven als een Terumah. Dit is om ons te leren dat de hoofden van de naties degenen zijn die verantwoordelijk zullen zijn voor hun volk. We merken hier op dat HaShem alleen sprak over Bnei-Yisrael en niet over de Erev Rav (de bekeerlingen van de Egyptenaren) die zich bij het volk van Israël voegden na de tien plagen. We zien in de Torah dat HaShem verwijst naar de Erev-Rav (ערב רב) in twee termen, Amecha עמך (uw volk spreekt tot Mozes na de zonde van het Gouden Kalf) en Am (עם) gewoon een natie). Voor het volk van Israël verwijst HaShem echter naar Bnei-Yisrael (de zonen van Israël/Jaakov) als Ami (עמי) Mijn natie). Hieruit leren we dat de Erev-Rav, de bekeerlingen, degenen waren die de zonde begonnen.

De woorden Ki Tisa (כִּי תִשָּׂא) leren ons ook dat door het tellen van Bnei-Yisrael, HaShem zegeningen zal verschaffen en velen van hen zal redden door het geven van Terumah zoals het bekend staat als Kofer Nafsho (כֹּפֶר נַפְשׁוֹ) losgeld voor hun ziel). Het is dan ook zeer interessant om erop te wijzen dat de numerieke waarde van het woord Sjekel שֶׁקֶל 430 is, hetzelfde als de numerieke waarde van het woord Nefesh (נֶפֶשׁ), en ook is het hetzelfde als het aantal jaren van de ballingschap, zoals aan Avraham gezegd.

We weten ook dat rechtvaardige leiders bereid zijn om zichzelf als het ware te offeren om de hele Bnei-Yisrael te redden, zoals ook Mozes meerdere malen deed toen Bnei-Yisrael zondigde. HaShem telde Bnei-Yisrael zodra er na elke keer dat er een zware straf over hen werd gebracht, maar hij zegende hen tegelijkertijd ook. HaShem is als een herder wiens kudde word aangevallen door een roedel wolven, en na de aanval telt hij ze en brengt Hij ze dicht bij Hem met liefde en extra zorg. Deze verbazingwekkende manier van tellen biedt het volk van Israël broodnodige zegeningen en verheffing. Het woord Tisa (תִּשָּׂא) betekent optillen. HaShem beval Mozes om ze niet te tellen op basis van aantallen, maar door een halve Sjekel te geven; de Midrash vertelt ons dat het boze oog macht heeft over aantallen. We weten dat toen koning David Bnei-Yisrael telde (op basis van aantallen) zonder toestemming van HaShem, velen van hen stierven. De halve Sjekel was gelijk aan twintig Gerah er zijn er die zeggen dat dit is om ons te leren dat we slechts verplicht zijn om twintig procent van ons geld aan Tzedakah te geven.

We kunnen onze mensen tellen voor een Minjan (10) op manieren van zegeningen, door gebruik te maken van algemene zegeningen zoals de zegen op brood, Hamotzi Lechem, omdat het tien woorden bevat. De reden dat zo'n zegen het getal tien bevat, is ook om ons te leren over de tiende Ma'aser (het tiende deel van iets dat aan liefdadigheid wordt gegeven) die

המקום & Talmud-online.nl

we geven als Terumah. Er zijn veel andere zegeningen die tien woorden bevatten om ons te helpen tellen zonder getallen te gebruiken. Het is hier vermeldenswaardig dat in deze Parasha de Aliyah van de Kohen en de Aliyah van de Levi de langste lezingen in de Torah zijn; bijna de helft van de hele Parasha wordt aan hen gegeven.

HaShem liet Mozes zien hoe hij de zilveren munt moest maken, net zoals Hij hem het eindproduct van de Menorah liet zien. De reden dat de Bnei-Yisrael werd bevolen om slechts een halve Sjekel te geven, dit is om ons te leren dat we niet volledig compleet (heel) zijn zonder HaShem en de Torah. We leren ook van de halve Sjekel de manier om Torah te leren; leer altijd met iemand anders (Chavrutah), omdat zij ons begrip als Rabbi en een Chaver (חבר vriend) kunnen voltooien. Het woord Chaver (חבר) heeft ook het woord Rav (רב Rabbi) en Bachar (בחר kiezen) in zich, dit alles om ons ook te leren dat we onze vrienden zorgvuldig zullen moeten kiezen, omdat we ook van hen kunnen leren net als van een Rabbi. De halve Sjekel vertegenwoordigt ook ons doel in het leven van het huwelijk, omdat onze andere helft ons heel (compleet) maakt. Zo zien we ook dat zelfs HaShem de Tien Geboden op twee helften maakte. We leren hiervan dan ook dat wanneer we bij elkaar worden opgeteld, HaShem genade heeft met ons als één geheel, en niet met de individuen.

Onze wijzen leerden ons in Pirké Avot (spreuken der vaderen) een diepgaande les: maak (kies voor) jezelf een rabbijn en koop een vriend voor jezelf, dit verwijst naar het maken van zorgvuldige keuzes.

De telling van Bnei-Yisrael was bedoeld om een nauwkeurige telling te geven van elke man boven de twintig (ook voor militair gebruik) en tot de leeftijd van vijftig. Door Mozes te laten zien hoe hij de halve Sjekel moest maken, herinnerde HaShem Bnei-Yisrael aan de zonde van het gouden kalf. HaShem stond hen toe deze donatie te gebruiken om de Mishkan te bouwen en Teshuvah te doen. Dit bood alle Bnei-Yisrael een gelijke kans om deel te nemen aan de Mitzvah van het bouwen van zo'n heilig heiligdom voor hen en voor HaShem, ongeacht iemands rijkdom. De Torah schrijft over deze gelijkheid: de rijken zullen niet meer geven en de armen zullen niet minder geven (הַעֲשִׂיר לֹא-יִרְבֶּה, וְהַדָּל לֹא יִמְעוּט). Wanneer het volk van Israël verenigd is dan beloont HaShem ons, maar wanneer we niet verenigd zijn worden we gestraft.

Net zoals het proces van het mengen van vuur (Goddelijke kracht) en zilver (aards en niet heilig materiaal) en we de munt creëren, zo is het ook wanneer we gescheiden zijn van HaShem en van elkaar, en juist dan stuurt HaShem vuur (oorlog) om ons weer te verenigen. We zagen voorbeelden hiervan in de tijd van Amalek, Haman, Caesar en Hitler, om er een paar te noemen (moge hun herinnering en nageslacht voor altijd worden verwijderd, uitgewist) maar ook heden ten dage zien we dit. Alleen als we allemaal begrijpen dat we de ene helft zijn en we de andere helft HaShem nodig hebben, dan zijn we één.

המקום & Talmud-online.nl

Onze Wijzen zeggen dat toen HaShem de specifieke Half-Sjkel donatie beval, Hij definitieve instructies gaf: de rijken zullen niet meer geven, en de armen zullen niet minder geven (הַעֲשִׂיר (לא-יִרְבֶּה, וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט). Met de Rijke wordt hier dan ook een man bedoeld die veel van de Torah weet, en de Arme is iemand die minder weet. HaShem vertelde het volk van Israël hier om niet trots te zijn, of te pronken zelfs als men zich rijk voelt in de Torah. Tegen de arme zegt HaShem: stop niet en verminder/verklein jezelf niet, probeer het en Ik HaShem, zal je helpen zoals we in onze dagelijkse gebeden zeggen: verneder de trotse naar de bodem, maar verhef de nederigen tot de hoogste niveaus (מגביה שפלים עד מרום). HaShem veracht trotse mensen die hun Torah kennis gebruiken voor de verkeerde redenen. Onze wijzen leggen uit dat zelfs een Torah geleerde die geen manieren heeft, wordt beschouwd als een dood dier op de markt, zoals het ook in Midrash Vayikra Raba staat.

We leren dat in de tijd van koning Achashverosh in Perzië het volk van Israël niet verenigd was en Haman hierdoor een kans zag om te proberen hen uit te schakelen. Hij benaderde de koning met het idee dat de Joden niet verenigd waren onder HaShems wetten en bood aan om ze allemaal te doden. Alleen door HaShems genade en Goddelijke Hashgacha (inmenging) via Mordechai en Esther zagen we de omkering van zo'n decreet. Esther begreep dat alleen wanneer de Joden verenigd zijn, ze HaShems hulp zouden verdienen. Ze beval alle Joden om zich te verenigen en tot HaShem te bidden. Haman, een afstammeling van Amalek, is hier het vuur dat HaShem stuurde om Bnei-Yisrael een lesje te leren. Esther is feitelijk net als de Zilveren munt (de Halve Sjkel) die, samen met het vuur (HaShem), de Joden verenigde en het slechte decreet verwijderde. Het is zeker belangrijk om hier te vermelden dat we in de naam Esther het woord Seter (סֵתֶר) vinden, wat verborgen/geheime plaats betekent. Esthers echte naam was zoals we inmiddels weten was Hadassah (הַדַּסָּה) en deze naam heeft ook weer het woord Sod (סוד), geheim erin.

HaShem belooft dat wanneer we geven, we de garantie hebben dat onze ziel verlost zal worden en ons lichaam niet ziek zal worden. Door te geven (wat ons gegeven is) worden we voorzien van veel Mitzvot, zoals de Mitzvah van Minyan, de tien mensen die nodig zijn voor bepaalde gebeden in synagogen zoals het Kaddish, maar ook net als bij de Tien Geboden aan de ene kant zijn er de vijf wetten tussen HaShem en de mens en aan de andere kant zijn er de vijf wetten tussen de mens en de mens, en samen hebben we hierdoor een complete Minyan. Alleen met een Minyan kunnen we meer zegeningen aanbieden en meer Mitzvot doen.

Het woord MaChatzit (חצי half) heeft een verborgen boodschap, omdat er twee woorden in zitten: Half (חצי chetzi) en Dood (מת met). Het leert ons dan ook dat wanneer we de halve Sjkel niet geven we hoogstwaarschijnlijk als dood worden beschouwd, en wanneer we wel geven, we gered zullen worden. Door de halve Sjkel te geven, houden we de letters van het woord Met (dood) מ-חצי-ת uit elkaar door het woord chetzi (חצי half). Dit laat zien hoe belangrijk het is om te geven om te helpen een Mishkan, een synagoge, een yeshivah en natuurlijk de Beit-HaMikdash te bouwen. Door te geven, hebben we de garantie op een lang

המקום & Talmud-online.nl

leven en welvaart, net zoals de Torah zegt: Tzedaka Tatzil Mi Mavet (צדקה תציל ממוות).
Doneren zal iemand redden van de dood, omdat het wordt beschouwd als verzoening. We zien dat HaShem de term Kippurim gebruikt om ons allemaal te leren dat we ook allemaal Teshuvah kunnen doen, ongeacht de omvang van de zonde (zoals bv het gouden kalf). Deze donaties stelden hiermee iedereen in staat om deel te nemen aan gemeenschappelijke offers in de Mishkan, aangezien deze Korbanot hun zonden verzoenden. De Ramchal zegt dat zonder HaShem's eigenschap van genade we onmiddellijk zouden zijn gestraft, zonder de optie om berouw te tonen en Teshuvah te doen.

Jaäcov Noorland talmid van Rabbi J. de Leeuwe.